

N:o 46.

Af herr **A. W. Styrlander**, om tillägg till 16 § regeringsformen.

Genom 15 kap. rättegångsbalken är, hvad beträffar brottmål, som handlägges af domstol, sörjdt för att tilltalade personer få anlita hjälp i rättegången, och det är till och med i 9 § af samma kapitel stadgadt, att den, som af rätten fått lof att rättegångssaker drifva, är skyldig att utan betalning hjälpa de fattiga för rätta, då domaren det pålägger. Ja, lagen har till och med fastslagit den grundsatsen, att till ombudsman får brukas hvem som helst, till hvilken sakingare har förtroende, blott han är oberyktad, ärlig, redlig och förståndig.

Nu finnas emellertid en hel mängd åtal, som handläggas och afgöras af administrativa myndigheter, och hvilka åtal kunna medföra ganska stränga straff, såsom suspension under längre eller kortare tid, afsättning och dylikt, hvilka straff ofta kunna träffa den tilltalade mycket hårdare än de straff, som ådömas af domstolarne. Man har allmänt hyst den uppfattningen, att vid ransakningen i dylika mål en tilltalad skulle vara berättigad att anlita biträde, men man har under sista tiden fått erfarenhet af att dels olika åsigter om denna rätts förefintlighet gjort sig gällande, och dels att en dylik rätt förvägrats en tilltalad.

Så har under senast förflutna år en stationsinspektör i ett af de södra jernvägsdistrikten, som tilltalats för en förseelse, tillåtits anlita biträde vid det förhör, som inför distriktsförvaltningen hållits, hvaremot i ett annat distrikt en konduktör, som stälts under förhör för en förseelse, vägrats rätt att vid förhöret anlita biträde, ehuru detta senare före förhörets början meddelade vederbörande, att hans klient komme att fullständigt erkänna förseelsen, och att bitrådets uppgift endast vore att söka framhålla de förmildrande omständigheter, som möjligen kunde förefinnas.

När administrativa myndigheter tilldelats en så stor bestraffningsrätt, som till exempel kongl. jernvägsstyrelsen och distriktsförvaltningarna nu hafva, synes det ock vara rättvist, att den i vårt land erkända

grundsatsen, att alla för brott tilltalade äro berättigade att anlita hjälp i sjelfva rättegången, borde vara utsträckt jemväl till dessa mål, helst statens tjenare eljest måste komma att finna sig sämre lottade i detta afseende än andra medborgare. Ja, det borde enligt min åsigt vara en särskild skyldighet för staten att tillse, att alla dess tjenare tillförsäkrades en rätt, som det helt säkert icke skulle falla någon in att bestrida andra medborgare.

Man skall helt säkert invända, att det här icke är fråga om rättegångar i vanlig bemärkelse, men då den administrativa myndighetens dom grundar sig på det förhör, som hållits med den tilltalade, och till och med på berättelser af andra personer, som icke ens hörts på ed, torde denna invändning sakna allt berättigande.

Lika litet berättigande har den invändningen, att disciplinen skulle totalt äfventyras, om de tilltalade finge använda biträden. Den som leder förhöret skulle naturligtvis pröfva biträdets lämplighet och skulle under alla omständigheter ega rätt att afskeda oredliga, oärliga och oförståndiga biträden, hvarförutom den tilltalade ju alltid sjelf skulle vara tillstädes och svara, när så påkallades. Dessutom torde näppeligen disciplinen bättre kunna upprätthållas än genom de underordnades visshet om deras saks fullt opartiska och rättvisa behandlande.

Den af mig påkallade rätten för tilltalade af alla slag att vid ransakningen anlita biträde synes mig vara en så naturlig och dyrbar rättighet, att densamma borde genom grundlag fastslås, och tillåter jag mig därför hemställa,

att Riksdagen ville för sin del besluta, att till regeringsformens 16 § måtte göras ett så lydande tillägg:

»samt skydde allas rätt att förskaffa sig hjälp i rättegången vid åtal inför dömande och förvaltande myndigheter.»

Skulle det befinnas lämpligare, att tillägget får annan lydelse, eller att stadgandet införes på annat ställe i grundlagen, anhåller jag vördsamast, att konstitutionsutskottet behagade gifva detsamma den lydelse och plats, som utskottet kan finna vara lämpligare.

Stockholm den 22 januari 1902.

W. Styrlander.